

آسیب‌پذیری خانوارهای کشاورز از خشکسالی: مطالعه موردی

مرضیه کشاورز*، عزت‌اله کرمی و غلامحسین زمانی^۱

(تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۱۰/۲۹؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۱۲/۱۵)

چکیده

بروز تغییرات اقلیمی و تأثیر آن بر منابع آب ایران نظیر کاهش جریان‌ات آب سطحی و منابع آب زیرزمینی، منجر به آسیب‌پذیری خانوارهای کشاورز و ناپایداری معیشت آنان گردیده است. اما ماهیت چند بعدی و پویای خشکسالی موجب شده است که مطالعه آسیب‌پذیری دشوار باشد. این در حالی است که درک ماهیت آسیب‌پذیری، نقش مهمی در کاهش اثرات خشکسالی دارد. بنابراین، این پژوهش با هدف تبیین آسیب‌پذیری ناشی از خشکسالی در سطح خانوارهای کشاورز انجام پذیرفت. در این راستا تلاش شد تا با استفاده از مطالعه چند موردی نسبت به بررسی مقایسه‌ای آسیب‌پذیری خشکسالی اقدام گردد. نمونه‌های مورد مطالعه، از طریق انجام ارزیابی مشارکتی روستا و در قالب سه گروه کمتر آسیب‌پذیر و بیشتر آسیب‌پذیر (منبع فقیر) و بیشتر آسیب‌پذیر (قبلاً برخوردار) ساکن در دو روستای استان فارس، مورد شناسایی و مطالعه قرار گرفتند. یافته‌های پژوهش نشان داد که نوع و میزان آسیب‌پذیری خانوارهای کشاورز از خشکسالی یکسان نبوده و مجموعه‌ای از عوامل وابسته و غیروابسته به خشکسالی، موجب آسیب‌پذیری خانوارها می‌گردند. در پایان، نسبت به تدوین الگوی آسیب‌پذیری خانوارهای بیشتر آسیب‌پذیر از خشکسالی و ارائه پیشنهادهاى بهبود دهنده در زمینه کاهش اثرات و مدیریت دانش خشکسالی، اقدام شده است.

واژه‌های کلیدی: خشکسالی، آسیب‌پذیری، اثرات خشکسالی، شدت خشکسالی، خانوار کشاورز، استان فارس.

۱- به ترتیب دانشجوی دکترا و استادان بخش ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

*- مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: keshavarzmarzieh@gmail.com